

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КУЛЬТУРОЛОГІЯ»

циклу загальної обов'язкової підготовки
за освітньо-професійною програмою
«Охорона праці»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 26 «Цивільна безпека»
за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

Рекомендовано кафедрою соціально-гуманітарних дисциплін на 2024-25 навчальний рік. Протокол від серпня 2024 року № .

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни
«Культурологія»

Загальна інформація про дисципліну

Культурологія є гуманітарною, методологічною дисципліною в системі вищої освіти, що сприяє підготовці будь-яких фахівців вищої кваліфікації, готових і здатних брати активну участь у розбудові демократичної соціальної правової держави в Україні в умовах поступового формування громадянського суспільства.

Вивчення дисципліни «Культурологія» дає знання для підготовки професіоналів, здібних самостійно і грамотно орієнтуватись у сучасних трудових відносинах, розвивати творчість та ініціативу в професійній діяльності, приймати виважені та обґрунтовані рішення в рамках своєї професійної компетенції.

Завдання:

- визначення основних орієнтирів для розуміння процесів, що відбувалися і відбуваються у світовій та вітчизняній культурі;
- ознайомити студентів із багатьма галузями культури; формування естетичних смаків та уподобань студентів;
- засвоєння студентами основних аспектів культурного розвитку України;
- формування самостійного мислення та навичок аналізу закономірностей культурних процесів та окремих явищ культури.

1. Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Горенко Леся Михайлівна, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету цивільного захисту, кандидат історичних наук, доцент
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8. Номер телефону: 097 295 7593
E-mail	Леся Горенко <horenko_lesia@chipb.org.in>
Наукові інтереси*	
Професійні здібності*	

*– заповнюється за бажанням НПП.

2. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Інституту (<https://chipb.dsns.gov.ua/> p).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру у перший та третій вівторок кожного місяця з 13.30 до 14.30 в кабінеті № 245. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

3. Мета вивчення дисципліни

Полягає у висвітленні основних аспектів світового культурного розвитку, поглибленні знань з витоків національної культури, використанні набутих знань і навичок у професійній діяльності.

4. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	загальна обов'язкова	загальна обов'язкова
Рік підготовки	3-й	3-й
Семестр	6-й	5-6-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	3
- кількість модулів	2	2
- загальна кількість годин	90 год.	90 год.
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	20 год.	8 год.
- семінарські заняття (годин)	22 год.	0 год.
- лабораторні заняття (годин)	0 год.	0 год.
- курсовий проект (робота) (годин)	0 год.	0 год.
- інші види занять (годин)	0 год.	0 год.
- самостійна робота (годин)	48 год.	82 год.
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	0 год.	0 год.
- підсумковий контроль	диференційний залік (2 год.)	диференційний залік (2 год.)

5. Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: історія та культура України, філософія,

Постреквізити: виконання та захист кваліфікаційної роботи.

6. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Цивільний захист» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Аналізувати питання історії, факти, проблеми та тенденції розвитку культури України в їх діалектичному взаємозв'язку.	ПРН01
Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної	ПРН02

діяльності.;	
Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності.	ПРН05

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	СК
Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ЗК01
Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК02
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК03

7. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. Культура найдавнішої доби та середньовіччя країн Західної Європи.

Тема 1. Предмет та завдання культурології.

Тема 2. Культура первісної доби. Витоки української культури.

Тема 3. Культура Античного світу.

Тема 4. Культура Візантії.

Тема 5. Культура Європейського середньовіччя.

Тема 6. Культура ренесансу.

Змістовий модуль 2. Європейська культура нового та новітнього часу.

Тема 7. Нова доба в європейській культурі XVII–XVIII ст.

Тема 8. Основні напрямки розвитку культури XIX ст.

Тема 9. Людина та культура XX ст.

Тема 10. Європейська культура XX ст.: основні напрями та стилі мистецтва.

Контрольна робота за модулем 1.

Диференційний залік.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма):

Назви змістових модулів і тем	Очна (денна) форма				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
лекції		семінари (практичні) заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
Змістовий модуль 1. Культура найдавнішої доби та середньовіччя країн Західної Європи.					
Тема 1. Предмет та завдання культурології.	8	2	2	4	-
Тема 2. Культура первісної доби. Витоки української культури.	8	2	2	4	-
Тема 3. Культура Античного світу	9	2	2	5	-
Тема 4. Культура Візантії.	9	2	2	5	-
Тема 5. Культура Європейського середньовіччя.	9	2	2	5	
Тема 6. Культура ренесансу.	9	2	2	5	
Змістовий модуль 2. Європейська культура нового та новітнього часу.					
Тема 7. Нова доба в європейській культурі XVII–XVIII ст.	9	2	2	5	-
Тема 8. Основні напрямки розвитку культури XIX ст.	9	2	2	5	-
Тема 9. Людина та культура XX ст.	9	2	2	5	-
Тема 10. Європейська культура XX ст.: основні напрями та стилі мистецтва.	9	2	2	5	
Контрольна робота за модулем	2	-	-	-	2
ВСЬОГО	90	20	20	48	2
Назви змістових модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
лекції		семінари (практичні) заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	

Змістовий модуль 1. Культура найдавнішої доби та середньовіччя країн Західної Європи.					
Тема 1. Предмет та завдання культурології.	8			8	-
Тема 2. Культура первісної доби. Витоки української культури.	8			8	-
Тема 3. Культура Античного світу	8			8	-
Тема 4. Культура Візантії.	10	2		8	-
Тема 5. Культура Європейського середньовіччя.	10	2		8	
Тема 6. Культура ренесансу.	8			8	
Змістовий модуль 2. Європейська культура нового та новітнього часу.					
Тема 7. Нова доба в європейській культурі XVII–XVIII ст.	9			8	-
Тема 8. Основні напрямки розвитку культури XIX ст.	10	2		8	-
Тема 9. Людина та культура XX ст.	9			9	
Тема 10. Європейська культура XX ст.: основні напрями та стилі мистецтва.	11	2		9	
Контрольна робота за модулем					
ВСЬОГО	90	8		82	

Теми семінарських занять

(збігаються з назвами тем програми навчальної дисципліни)

Теми практичних занять

(не передбачено навчальним планом)

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань.

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань (самостійної роботи) здобувачів викладені у методичних вказівках для самостійного вивчення дисципліни «Культурологія».

1. Ранні форми культури на українських землях.
2. Трипільська культура.

3. Міфологія східних слов'ян, обряди і свята.
4. Заслуги перед українською культурою Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
5. Запровадження християнства на Русі: передумови та наслідки для давньоруської держави.
6. Критика “норманської теорії” походження Київської Русі.
7. Роль Києво-Печерської лаври у розвитку культури Київської Русі.
8. Посилення релігійно-національного гніту. Брестська унія 1596 року й боротьба проти неї.
9. Розвиток літописання в Україні XII – XVIII століттях.
10. Становище православної церкви в Україні XVI – XVII ст. Діяльність митрополита Петра Могили.
11. Острозька та Києво-Могилянська колегії. Їх роль у відродженні української культури.
12. Культура Галицько-Волинського князівства.
13. Матеріальна культура Київської Русі.
14. Діяльність філософа і письменника Г. Сковороди.
15. Провідні школи живопису в Україні в XVIII ст.
16. Діяльність культурно-освітнього товариства “Просвіта” в Україні.
17. Національне відродження в Галичині на початку XIX ст. “Руська трійця”.
18. Громадські наукові організації в Україні. Діяльність наукового товариства імені Т.Г. Шевченка.
19. Переселенські рухи українців наприкінці XIX ст. Життя українців на американському континенті.
20. Становлення української літературної мови.
21. Наукова й політична діяльність М.С. Грушевського.
22. Основні напрями в архітектурі та мистецтві в XIX ст.
23. Роль православної церкви у здобутті перемоги у війні.
24. Культура українського зарубіжжя.
25. Перспективи розвитку культури в Українській державі.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань (якщо є), консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- *методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда,); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація).*
- *методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; традиційний;*
- *методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;*

- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;
- науково-дослідна робота;
- самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, стандартизовані тести, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, завдання на смузі психологічних перешкод, презентація власних досліджень.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, проектної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи та екзамену

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна кількість балів
I. Поточний контроль			
Лекції	10	0	0
Семінари (практичні заняття)	11	5	55
Модульна контрольна робота*	1	15	15
II. Підсумковий контроль			
диференційного заліку*	1	30	30
Разом за всі види навчальної роботи модуля 1			100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням

результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру (включно із самостійною);
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль.

Проводиться на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

5 бали – завдання виконане в повному обсязі, але обґрунтування відповіді недостатнє повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни, наявний творчий підхід;

4 бали – завдання виконане вірно, але обґрунтування відповіді недостатнє, використовуються професійні терміни;

3 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки при аргументації термінологія вірна;

2 бали – питання розкрито частково, допущені значні помилки при аргументації, використана термінологія плутана;

1 бал – завдання виконане на рівні окремих фрагментів, аргументація відсутня;

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Оцінювання **індивідуальних завдань** (самостійна робота) здійснюється на семінарських заняттях за шкалою від 0 до 3 балів.

Критерії оцінювання залежать від форми виконання завдання. Наприклад (оцінювання есе, дайджесту, реферату):

3 бали – отримують здобувачі, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

2 бали – отримують здобувачі, які в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

1 бал – отримують здобувачі, які фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

0 балів – отримують здобувачі, які не виконали завдання або у роботі яких виявлено факти академічної не добросовісності.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється

через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з десяти тестових завдань та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом навчального матеріалу, передбаченого програмою.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 балів):

Сума балів за правильне виконання тестового завдання складає 5 балів. Вага одного правильно вирішеного тестового запитання складає 0,5 бала:

0,5 бала – відповідь вірна;

0 балів – відповідь не вірна.

Сума балів за виконання ситуаційного завдання складає 5 балів. При його оцінюванні береться до уваги вміння оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

5 балів – питання розкрито в повному обсязі, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію, використовуються професійні терміни, наявний творчий підхід;

4 бали – питання розкрито вірно, але обґрунтування відповіді недостатнє, професійна термінологія використана вірно;

3 бали – питання розкрито у цілому вірно, допущені помилки при аргументації, використана термінологія вірна;

2 бали – питання розкрито частково, допущені значні помилки при аргументації, використана термінологія плутана;

1 бал – питання розкрито на рівні окремих фрагментів, аргументація відсутня;

0 балів – питання не розкрито.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі диференційного заліку.

Кожен варіант підсумкового контролю складається з трьох теоретичних питань. Відповіді на поставленні завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на підсумковому контролі (оцінюється від 0 до 30 балів):

30 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

29-20 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному

розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

19-10 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

10-1 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

14. Перелік теоретичних питань для підготовки до диференційного заліку:

1. Дайте визначення терміну «культура».
2. Дефініції культури.
3. Роль культури в суспільстві.
4. Функції культури.
5. Види культури.
6. Основні риси культури країн Стародавнього Сходу.
7. Проаналізуйте основні здобутки культури країн Межиріччя.
8. Характерні риси культури стародавнього Єгипту.
9. Особливості культурного розвитку стародавнього Китаю.
10. Культурні здобутки та релігійні уявлення стародавньої Індії.
11. Культура Стародавньої Греції.
12. Культура Стародавнього Риму..
13. Зародження християнства.
14. Патристика.
15. Характерні риси культури середньовіччя.
16. Відродження в культурі.
17. Живопис та архітектура Відродження.
18. Особливості розвитку культури Нового часу.
19. Історичні передумови культурного розвитку Європи XIX ст.
20. Нові напрями та жары.
21. Розвиток освіти.
22. Література.
23. Нові напрями в живопису.
24. Архітектура.
25. Музика. Театр.
26. Зміна парадигми культурного мислення у XX ст.
27. Нові напрями та жары.
28. Розвиток освіти.
29. Література.
30. Нові напрями в живопису.

31. Архітектура.
32. Музика. Театр
33. Масова культура.
34. Предмет і завдання історії української культури.
35. Що, на вашу думку, збереглося в сучасній культурі від язичницької.
36. Дайте характеристику головним рисам культури.
37. Що, на вашу думку, складало основу язичницької культури стародавніх слов'ян.
38. В чому виявляється гуманістичний характер культури.
39. Порівняйте трипільську, скіфську, слов'янську традиції в організації побуту.
40. Який, на вашу думку, був культурний зв'язок Київської Русі з Візантією.
41. Побут та звичаї українських козаків.
42. Розкрийте сутність культурно-історичної своєрідності регіонів України.
43. В чому, на вашу думку, особливості культури Київської Русі.
44. Яке значення має культурна спадковість, культурний генофонд у формуванні та розвитку культури.
45. В чому, на вашу думку, сутність та наслідки для розвитку культури Берестейської церковної унії 1596р.
46. Поясніть значення календарних свят та обрядів українців.
47. В чому, на вашу думку, сутність українського культурного відродження.
48. Які, на вашу думку, заслуги і роль І.Котляревського і Т.Шевченка в становленні нової української літератури.
49. Проаналізуйте витоки української культури.
50. Чому, на вашу думку, художня література другої половини 19 ст. стала рушієм у відродженні нації.
51. Громадсько-політична діяльність Т.Г. Шевченка.
52. Дайте характеристику основним тенденціям культурного розвитку в Україні в 20-ті рр.. 20 ст.
53. В чому полягає трагедія української культури в період сталінізму.
54. Вкажіть протиріччя культурного процесу в Україні 60-80 рр. 20 ст.
55. Розвиток музичної культури в 19 – на початку 20 ст.
56. Які, на вашу думку, характерні риси тоталітарної культури.
57. Розвиток української архітектури в 19 ст.
58. Порівняйте релігійну ситуацію в Україні до та після 1917р.
59. Розвиток образотворчого мистецтва і творчі досягнення українських передвижників у 19 ст.
60. Дайте характеристику сучасній релігійній ситуації в Україні.
61. Вкажіть основні тенденції культурного і духовного життя в Україні в 1917-1920 рр.
62. Національно-культурна політика Центральної Ради та П.Скоропадського.
63. В чому, на вашу думку, причини репресій проти релігії в радянську добу.
64. Розвиток освіти упродовж радянської доби.
65. Назвіть основні святині православ'я в Україні. Що ви знаєте про їх історію.
66. Яким чином, на вашу думку, після 1917р. було втрачено для України

величезний інтелектуальний потенціал.

15. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

4. При виконанні індивідуальної (самостійної) роботи здобувач зобов'язаний дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувач несе відповідальність згідно «Кодексу академічної доброчесної НУЦЗ України».

16. Рекомендовані джерела інформації

1. Базова література

2. Абрамович С.Д. Культурологія. - К.: Кондор, 2005.
3. Богацький В.В., Кормич Л.І. Культурологія. Історія і теорія світової культури ХХ ст. - К: Кондор, 2004.
4. Гаврюшенко О.А., Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія культури. - К.: Кондор, 2004.
5. Греченко В., Чорний І., Кушнерук В., Режко В. Історія світової та української культури – К.: Літера, 2005.
6. Гриценко В. Людина і культура. - К.: „Либідь”, 2005.
7. Історія української та зарубіжної культури. За ред. проф. Клапчука С.М., Остафійчука В.Ф.- К.: „Знання – Прес”, 2002.
8. Левчук Л.Т. Історія світової культури. – К.: „Либідь”, 2003.
9. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура – К.: ЦУЛ, 2003.
10. Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія – Х.: „Одісей”, 2002.
11. Культурологія. За ред. проф. Тюрменко, Горбул О.Д. – К.: ЦНЛ, 2004.
12. Подольська Є.А., Лихвар В.Д. Культурологія – К.: ЦНЛ, 2003.
13. Попович М. Нарис історії культури України. – К.: „Артек”, 1999.
14. Українська культура. За ред. Антоновича Д. – К.: „Либідь”, 1993.
15. Українська та зарубіжна культура. За ред. проф. Заковича М.М. - К.: „Знання”, 2002.

Допоміжна література

1. Гудченко З. С. Музеї народної архітектури України. – К.: „Будівельник”, 1981.
2. Дмитриєва Н. А. Краткая история искусств. – М.: ”Искусство”, 1991.
3. История древнего Востока. Под ред. Вигасина А. А. – М.: Высшая школа, 1988.
4. Крижанівський О. П. Історія стародавнього Сходу. – К.: „Либідь”, 1996.
5. Куманецкий К. История культуры древней Греции и Рима. – М.: Высшая

- школа, 1990.
6. Ліндсей Джек. Коротка історія культури. – К.: „Мистецтво”, 1995.
  7. Мировая художественная культура. Древний мир. – С.-П.: „Учитель и ученик”, 2002.
  8. Міфи давньої Греції. Переказ К. Головацької – К.: „Веселка”, 1980.
  9. Станькова Я. Тысячелетнее развитие архитектуры. - М.: Стройиздат, 1984.
  10. Тайлор Э.Б. Первобытная культура. – М.: Политиздат, 1989.
  11. Горенко Л.М. Культурологія. Курс лекцій: навчальне видання / [Л. М. Горенко] –Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2021. – 130 с.
  12. Горенко Л.М. Культурологія: люди та ідеї. Курс лекцій: навчальне видання / [Л. М. Горенко] –Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2022. – 100 с.

Інформаційні ресурси

1. Томіленко А. Г. Курс лекцій з предмету «Історія України». – http://fire.ck.ua/lib/page_lib.php.
2. Формування модерної української нації XIX-XX ст. – <http://history.franko.lviv.ua>.
3. Енциклопедія історії України. – <http://www.history.org.ua/?encyclor>.
4. Велика історія України – <http://exlibris.org.ua/greathistory>.
5. Бевзо О. А. Львівський літопис і Острозький літописець: Джерелознавче дослідження. – К.: Наук. думка, 1970. – <http://litopys.org.ua/ostrog/ostr.htm>.
6. Повість врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком). – <http://litopys.org.ua/pvlyar/yar.htm>.
7. Літопис Самовидця. – <http://litopys.org.ua/samovyd/sam.htm>.
8. Грушевський М. С. Історія України-Русі. – <http://litopys.org.ua/index.html>.

Розробник:

доцент кафедри суспільних наук
кандидат історичних наук, доцент

Леся ГОРЕНКО